

N:o 4/1940.

LAGUTSKOTTETS utlåtande beträffande lagligheten av ett av talmanskonferensen för landstinget framställt förslag, dels om ajournering av landstingets nu pågående vintersession på obestämd tid, dels även om antagande av ett tillägg till § 17 i landstingets arbetsordning, avsett att gälla under år 1940.

Då förenämnda förslag vid plenum i går kl. 6 e.m. förelades landstinget i avseende å beslut, gjorde landshövdingen inför plenum ett uttalande, vari han efter motivering framhöll:

att talmanskonferensens förslag om ajournering av landstinget till dag som presidiet äger bestämma, icke kan av landstinget lagligen tagas till omprövning;

att landstinget icke äger laglig rätt att på obestämd tid och för handläggning av icke anhängiggjort ärende ajournera landstinget; samt

att under sådana omständigheter en sådan ändring av arbetsordningen, som talmanskonferensen föreslagit, icke kan vidtagas eller i varje fall saknar praktisk betydelse.

Landshövdingen tillade slutligen, att om landstinget skulle stanna vid det beslut att ajournering skall ske, detta kunde resultera i att de beslut, vilka vid sådan extra session göras, bli ogiltiga såsom icke under lagliga förutsättningar tillkomna.

I anledning av landshövdingens uttalande beslöt landstinget på förslag av talmannen att inbegära lagutskottets yttrande i saken.

Efter allsidig och fördomsfri prövning av de framhållna synpunkterna får utskottet såsom sin enhälliga uppfattning framhålla följande:

Talmanskonferensens initiativrätt beträffande ajournering. Enligt § 13 i arbetsordningen ankommer det å talmanskonferensen att utom annat, varom nu ej är fråga, "i övrigt göra de framställningar, vilka med avseende å landstingets arbetsordning och arbetsplan befinnes nödiga." Begreppet arbetsplan kan fattas både i vidsträcktare och inskräntare bemärkelse. Därmed kan sålunda avses icke blott landstingsgöromålen samt ordningen vid landstinget och utskotten (arbetsplan i inskränt mening), utan även dispositionen av de 30 dagar, under vilka landstinget äger sammankomma till lagtima möte (arbetsplan i vidsträckt mening). Då § 41 i landstingsordningen stadgar, att det ankommer å

talmannen samt vicetalmännen (presidiet) att föreslå arbetsplan för sammanträdena och utskotten, kan § 13 mom. 1 i arbetsordningen med arbetsplan, beträffande vilken initiativet ankommer å talmanskonferensen, icke gärna avse ordningen för arbetet vid plena och utskott, utan just vad ovan betecknats såsom arbetsplan i vidsträcktare mening. Hit kan enligt utskottets uppfattning utan tvekan hänföras även en framställning med förslag om landstingets ajournering.

Talmanskonferensens initiativrätt beträffande arbetsordningen. Enligt § 13 mom. 1 i arbetsordningen ankommer det å talmanskonferensen att "föreslå ändringar i arbetsordningen." Då tillägg är liktydigt med ändring, är frågan om talmanskonferensens behörighet i detta avseende uttryckligen fastslagen. Det kan tilläggas att förutom talmanskonferensen endast landstingsman har sådan initiativrätt (§ 33 mom. 2) så att initiativ, som väckts av landstingsman, skall överlämnas till talmanskonferensen för utlåtande.

Landstingets rätt att pröva framställningen. Av utskottets ovan uttalade uppfattning framgår, att landstinget icke blott har rätt utan även skyldighet att taga talmanskonferensens framställning till omprövning.

Tiden för lagtima landstings sammanträden. Enligt § 13 mom. 1 i landstingsordningen sammankommer landstinget "ärligen den 15 februari och den 15 november och är samlat under sammanlagt högst trettio dagar." Är nu nämnd dag helgdag, gäller enligt mom. 2 första helgfria dag såsom dag för landstingets sammankomst.

Lagrummets avfattning angiver, att landstinget fritt kan bestämma tiden för sammankomsterna till lagtima möte inom ramen av högst trettio dagar, blott landstinget tillika iakttagar att landstinget sammankommer åtminstone den 15 februari och den 15 november eller, om någon av dessa dagar är helgdag, första därpå följande helgfria dag. Till följd av dagarnas placering i förhållande till varandra måste antalet sessioner under året bliva minst två. Men lagrummet lägger icke hinder i vägen för landstingets sammankallande under flere perioder.

Rätten att ajournera landstinget. Därmed är även frågan om landstingets rätt att ajournera sammanträde jakande besvarad, ty då lagen icke hindrar landstinget att sammankomma under tre eller flera perioder, måste landstinget få fatta beslut om ajournering. I brist på ut-

tryckligt stadgande om ajournering måste rätten att ajournera omfatta ajournering såväl på bestämd som obestämd tid. Enligt utskottets uppfattning ankommer det endast på landstinget självt att bestämma om ajourneringen skall ske till viss dag eller på obestämd tid. Detta är en landstingets inre angelägenhet, i vilken landstinget äger förfara efter omständigheterna och med hänsyn till de motiv, som för ajourneringsförslag framställts, och det ändamål, som ajourneringen skall tillgodose.

Därvid är det enligt utskottets uppfattning alls icke på saken verkande, om några ärenden nu finnas anhängiga, för vilkas behandling landstinget kan sammankomma, eller om landstinget skall sammankomma för behandling av ärenden, som framdeles inlämnas till landstinget. Det kunde under sådana omständigheter vara överflödigt att erinra om, att landskapsnämndens framställning om revidering av landstingsordningen och landstingets arbetsordning i avvaktan på betänkande från lagutskottet ännu icke slutbehandlats av landstinget.

Landstingets sammankallande efter ajournering. Härom finnes icke något stadgat. Man måste därför utgå ifrån, att landstinget sammankallas ånyo i den ordning, som landstinget självt bestämt. Har landstinget ingenting bestämt, ankommer det å talmannen att utfärda kallelse till sammanträde enligt § 33 mom. 1 i landstingsordningen. Enligt praxis i landstinget har det dock undantagslöst överlämnats åt presidiet att bestämma dagen för landstingets sammankallande, då landstinget ajournerats på obestämd tid. Detta har icke och kan icke vara ägnat att ingiva några betänkligheter.

Sammankallande av urtima landsting. Stadgandena härom hava aldrig givit anledning till meningsskiljaktighet mellan landshövdingen och landstinget, och det är naturligt att såväl landstinget som presidiet med avseende å landstingets sammankallande till fortsatt lagtima möte måste taga hänsyn till eventuellt kungjort urtima möte, så att sammanträffande icke kan äga rum.

Ett ajournerat lagtima landstingsmöte har aldrig betraktats och kan icke betraktas såsom extra session i samma bemärkelse som ett urtima landstingsmöte. Såväl landshövdingen som landskapsnämnden hava därför rätt att i enlighet med § 23 i landstingsordningen till sådant möte ingiva framställningar och förslag, och såsom känt har det även ofta förekommit, att lagtima landsting sammanträtt mellan februari- och novem-

bersessionerna just för att mottaga sådana förslag. Däremot är motions- och petitionstiden begränsad av § 17 mom. 1 i arbetsordningen. Frågan är nu närmast om att av orsaker, som nedan skola beröras, lindra på bestämmelserna i sagda lagrum för detta års vidkommande.

Motiven för ajourneringen och tillägget till arbetsordningen.

tinget har denna gång samlats under brinnande krig. Livets normala gång har rubbats på de flesta områden och ingen vet vad nästa dag eller ens nästa timma kan medföra. Alla beräkningar för morgondagen vilja på lösan grund. Så mycket mera oberäkneliga äro alla initiativ, som sätta sig på ekonomiska kalkyler eller syfta mot förverkligande i en obestämd framtid. Med tanke härpå hava landstingsrepresentanterna redan från första dagen för landstingets sammankomst inställt sig på en förlängning av motions- och petitionstiden, och talmanskonferensens förslag är ett uttryck för dess goda vilja att med iakttagande av lagformer bevara representanternas rätt att framdeles framställa sina initiativ. Ajourneringen och tillägget till arbetsordningen hava sålunda till ändamål att tillförsäkra representanterna rätt att under lugnare förhållanden framställa sina förslag till hembygdens förkovring och välfärd. Därav läderas ingens rätt, allra minst landskapets, som landstinget enligt § 1 i landstingsordningen representerar. Och då ingen nu kan förutsäga, när sådana förhållanden inträffa, ej heller beräkna arten och omfånget av de behov, som då böra tillgodoses, är talmanskonferensens förslag såväl om ajournering över huvudtaget som för ajournering på obestämd tid fullgott motiverat, ty det tillåter anpassning efter förhållandena. För såvitt fråga är om tolkning av landstingsordningen och landstingets arbetsordning ankommer denna tolkning på landstinget självt såsom lagstiftare. Där lagen saknar uttrycklig föreskrift, måste praxis tjäna till ledning, och där icke heller praxis kan åberopas, måste ändamålsenlighetssynpunkter beaktas. Därtill är landstinget oförhindrat, om landstinget icke förfar i strid mot uttryckligt påbud eller förbud.

Utskottet kan därför icke heller tänka sig att ett landstingsbeslut, som fattats vid ajournerat lagtids möte, kunde på skäl, som landstingets hövdingen antytt, bliva ogiltiga.

Hänvisande till ovensagda får utskottet därför vördsammast framhålla,

att talmanskonferensens framställning och för

820

069

slag enligt dess uppfattning icke är stridande
mot lag.

Mariehamn den 22 februari 1940.

På lagutskottets vägnar:

T. Brenning

E. Haggblom

Närvarande i utskottet: Tor Brenning, ordförande, Jonatan Sjöblom,
Johannes Holmberg, Herman Mattsson och Evald
Haggblom.